

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Analysis Methodica Ivris Pontificii

Venator, Daniel

[S.l.], 1579

VD16 V 541

De Ivramento Calumniæ. Titulus VII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63204)

Publicatis atque estimationibus, licet super eisdem vel de
recto contrariis articulis, ex partium consensu, novostes
fies producere, c. presentata, extr. de testib.

Ante litem contestationem recipiuntur testes: ne pro-
bationum facultas angustetur, sed probatio veritatis fa-
vua sit, c. quoniam, extr. eod.

Ex parte Rei conueni, Actore contumaciter absen-
te, testes quocumque tempore recipiuntur, siue de mor-
eorum, siue diuturna absentia timor sit, siue non, d. c. quo-
niam, §. sum & alij, extr. eod.

Si Reus, lite non contestata, est contumax, & agitur
reali actione, mittitur Actor in possessionem rei perita, in
sua custodia, quam tamen recuperat Reus veniens intra
annum, si offerat cautionem, de stando iuri, & restituit
expensas, post annum vero, his non seruatis, non auditur
nisi super proprietate, d. c. quoniam, §. in alijs, extr. eod.
Si vero Reus contumax conuenitur actione personali, mit-
titur Actor in possessionem bonorum mobilium vel imme-
bilium ipsius Rei, pro modo debiti declarati, d. c. quoniam,
& c. tuae fraternitatis, extr. eod.

DE IVRAMENTO CA- lumniæ.

Titulus VII.

Continuatio.

Iuramentum Calumniæ vtriplurimum, lite co-
testata, ad petitionem alterutrius partium, à
iudice exigitur: debetque regulariter, post litem
cont.

Contestationem præstari; quia ad totam causam pertinet. Causa autem, post litis contestationem, propriè in iudicium deducta esse censetur, intantum, vt si eius præstatio recusetur, Actor ab instituta actione cadat: Reus autem instar confessi condemnetur, c. cum in causa, §. pœna verò, extr. de iuram. calum. & c. 1. eod. tit. in 6.

Quotuplex est Iuramentum?

Quadruplex ponit Specul. tit. de iura. calum. lib. 2. par. 2. §. est autem: scilicet, decisoriũ, quod in defectum probationis, super principali negotio, præstatur, de quo infra tit. de iureiurando.

Alterum est, iuramentum malitiæ, quod præstatur super exceptionibus, vel, cum aliquid loco exceptionis proponitur. & præstatur hoc ante, vel post litis contestationem, semel vel pluries in ciuilibus & spiritualibus, & criminalibus causis: quoties præsumptio est contra aliquem, quod aliquid malitiosè proponat, c. cum dilecti, extr. de elect. & c. in appellatione, §. in omnibus, eod. tit. in 6. Licet, ex sententia Specul. post litem contestatam hoc iuramentũ non præstetur, quia iuramentum de calumnia in principali præstitũ, ad omnia, quæ postea accidunt, vel emergunt in causa, extenditur: alioquin bis iuraretur, quod esse non debet, auth. hoc sacramentum, C. de iura. calum. Sed prior opinio vsui iudiciorum & iuri magis est consentanea, c. cum dilecti, extr. de elect. c. in causis, extr. de test. & c. penul. c. vlt. & c. præsentium & extr. de restitut. spol. c. literas, & auth. eo. col. 7. §. quia verò.

Tertium est, iuramentum de veritate dicenda,

T quod

quod præstatur in spiritualibus, vel spiritualibus annexis, c. literas, extr. eod. Quartum est, iuramentum calumniæ.

Quid est Iuramentum Calumniæ?

Iuramentum calumniæ est, quod, ad petitionem partis, iudex præstandum, imponit: quod iudicatores, vel eorum ministri, iurant, se bonæ fide, & non, animo calumniandi, actionem, vel defensionem, instituere, quodque lis vel defensio iusta sibi videatur, c. 1. glos. in verb. criminali, extr. eod.

Quæ causa Efficiens?

Ius diuinum: nam iure diuino, iuramentum calumniæ introductum probatur, Exodi cap. 23. Vbi dicitur: si quis commendauerit amico pecuniam, aut vas in custodiã, & ab eo, qui suscepit, furto ablata fuerint, si inuenitur fur, duplũ reddet: si latet fur, dominus domus applicabitur ad Deos, & iurabit, quòd non extenderit manum in rem proximi sui, ad perpetrandam fraudem, tam in boue. & quæ ibi sequuntur. Qua lege sacrosancta adductus Bart. in extrauag. ad reprim. in verbo & figura, num. 11 scribit, quòd etiam si data sit potestas & arbitrium iudici, procedendi in causa summarie, & sine figura iudicij, non tamen possit remittere hoc iuramentum calumniæ. Quam quidem iuris sententiam clariùs probat text. Clemen. sæpè, §. citationem, & ibi Card. de verb. signif. statueruntque leges & canones hoc iuramentum in quauis causa, tam ciuili, quàm cri-

mi-

minimali præstandum esse. Vnde causa efficiens etiã
 dicitur lex Iustiniani, & canon. l. 1. & l. cum & iu-
 dices, C. de iuram. propter calumniã dan. Non ta-
 men par est vtriusque introductæ præstationis
 iuramenti calumniæ ratio. Siquidem iure ciuili
 illud neque expresso partium consensu, neq; per
 dissimulationem potest remitti, sed tenetur iu-
 dex, etiam si petitum non fuerit, exigere, & sub
 pœna legibus statuta ad eius præstationem litiga-
 tores compellere, d. l. cum & iudices, §. sed quia
 veremur, C. eod. Licet alij existiment, iuramen-
 tum calumniæ tunc demum de substantia iudicij
 esse, si ab alterutra parte exactum sit: adeoque, vt
 eius omissio vitiet processum, & sententiam la-
 tam nullam reddat, per eandem l. 2. §. sed quia
 veremur, C. eod. Iure autem canonico, propter
 tacitam omissionem calumniæ iuramenti in to-
 ta causa, iudicialis processus aliàs legitimè factus,
 non irritatur, nec cogitur iudex ante petitionem
 factam litigatores hac periculosa præstandi iu-
 risiurandi religione prægrauare, tex. est in c. 1.
 §. propter omissum, eod. tit. in 6. & c. 1. extr. eod.
 Verùm in Camera, licet in prima vel secunda in-
 stantia iuramentum calumniæ exactum à parte,
 sed præstitum non sit, attamen processus ob id
 non annullatur, sed, eo non obstante, in causa
 principali pronuntiatur. Et hoc vigore ordina-
 tionis, quæ nullitates processus, si aliàs ex actis
 de meritis causæ iudicij plenè constat non atten-
 dit per Vant. tit. Quib. mod. sen. nul. repara. pos.
 num. 125.

Tamen à parte iuramentum calumniæ in Ca-
 mera petitum, vt legitimus obseruetur processus,

omitti non potest, adeò, vt si iuramento calumnia exacto, eoq; non præstito à partibus hinc inde in causa conclusum sit, ex officio facta conclusio rescindatur, & parti vt petutum iuramentum sub pœna legali præstet per interlocutoriam iungantur, vt tradit And. Geyl, obseruat. 83. lib. 1. practica. obseruat.

Iurare autem de calūnia vitanda debent regulariter personæ principales, c. 3. extr. eod. Item tutor, curator, œconomus, syndicus, actor, Episcopi, Archiepiscopi, parentes, orphonotrophi, & omnes alij, qui rei alienæ legitimam habent administrationem, vel à lege vel iudicis auctoritate, l. 2. §. quod obseruari, C. eod. auth. principales, C. de bonis mater. l. orphonotrophos, C. de epif. & cle. auth. sed hodie, C. eod. c. 3. & 4. & c. citi causam, extr. eod.

Potest tamen hodie per procuratorem apud acta constitutum tale iuramentum præstari, per tex. in c. fin. eod. tit. in 6. & Bart. in l. fin. C. eod. sed ad hoc non sufficit generale mandatum, sed speciale; sicuti ad cuiuslibet iuramenti præstationem desideratur, per tex. in c. fin. extr. eod.

Quæ Materia?

Omnes causæ tam ciuiles, quàm criminales: debet enim iuramentum calumniæ, in quauis causa, præstari; cum semper cauendum sit, ne veritas occultetur, & vt fraudes euitentur. & hoc quidem regulariter post litis contestationem, quia ad totam causam pertinet: causa verò, post litis contestationem, propriè in iudicium deducta esse censetur, etsi ante litis contestationem quan-

quandoq; p̄stari debeat, putà, super exceptione dilatoria vel declinatoria, c. si de calūnia, §. quāuis, eod. tit. in 6. c. in appellatione, eod. in 6. & Socinum. 26. & num. 49. c. fin. extr. eod. & p̄stari nō solum debet in prima instātia; sed etiā in causa appellationis, c. 2. eod. tit. in 6. Nec potest huic p̄stationi expresso partium consensu renūciari: quia Iuramenti calumniæ præstatio non solum utilitatem partis aduersæ, sed etiam commoditatem iudicis, & utilitatem publicam, ne per calumniam frustra defatigentur iudices, & lites in infinitum multiplicentur, concernit. Quare, nec pactum, quo tale iuramentum remittitur, iure subsistit, nec consuetudo contrarium disponens, tanquam favori publico derogans, rationabilis censenda est, c. constitutus, extr. de fideiuf. Hac enim ratione calumnijs, ex quibus omnis generis turpitudine manat, via pararetur, & fraudes committerentur, quod omni iure vetitum est, l. si vnus, §. illud &, §. pacta, ff. de pactis, & Socin. in c. ceterum, extr. eod.

Sed hodie illud iuramentum calumniæ parum curatur, magisque ex facilitate quadam procuratores, huius præstationi incumbunt, quam conscij iuris, & innocentie partis aduersæ eius grauisimam pœnam non præstando declinent, reformidandoq; sibi melius consulant. Vt non malè dixerit Baldus in l. post. perfectum, C. de euiet. Iuramentum calumnie hodie ne obulo quidem æstimari. Quia facti sumus contemptores Dei & religionis, vt ex eo refert Maranta, par. 6. tit. de iuram. num. 11. Et notandum, quod in mutuis petitionibus, & duplicibus iudicijs, scilicet:

294 ANALYS. IVRIS PONTIFICII
communi diuidendo, Familix herciscundæ, Fir-
nium regundorum, Vti possidetis, & Vtrubi, in
quibus vterque est Actor & Reus, vterq; iuramen-
tum Actoris & Rei præstat, Specula. eod. tit. §. re-
stat, lib. 1. par. 2.

*Quæ Forma præstandi huius iura-
menti?*

Formam ponit Specul. tit. de iuram. calum.
lib. 2. par. 2. Quòd litigatores, vel ipsorum procu-
ratores, & ministri constituti, in præsentia iudi-
cis, tactis sacrosanctis Euangelijs, vel, erectis duo-
bus digitis, iurent; 1. Quòd credant, se bonam
causam habere. 2. Quòd interrogati non nega-
bunt, quod verum esse credant. 3. Quòd non v-
tentur scienter falsa probatione, siue in testibus,
siue in instrumentis, siue in alia specie probatio-
nis. 4. Quòd dilationem, litis differendæ gratia,
non petent. 5. Quòd aliquo dono vel promissi-
one non corruerunt iudicem, vel tabellionem,
vel corrumperent per se, vel per interpositã perso-
nã, ea causa vt pro se feratur sententia, l. 2. & auth.
principales, C. eod. & in auth. vt litiga. iurent,
in prin. col. 9. §. primo. Vnde versus in glos. c. 1.
verb. calumniæ eod. notati.

Illud iuretur, quòd lis sibi iusta videtur:

Et si quæretur, verum non inficietur.

Nil promittetur, ne falsa probatio detur.

Vt lis tardetur, dilatio nulla petetur.

Et sanè Imperiali constitutione cautum est, vt
ipsæ principales personæ subeant calumniæ iura-
mentum: Et actor quidem iuret, non calumnian-
di

di animo, litem mouisse, sed existimádo, bonam causam se fouere. Reus autem non aliter suis defensionibus & allegationibus vtatur, nisi prius & ipse iurauerit, quòd putans se bona instantia vti, ad reluctandum venerit, l. 2. C. eod. Tamen iure Pontificio statutum est (quod & vsus iudiciorum probauit,) hoc iuramentum calumniæ per procuratorem ad causam constitutum, habentem ad hoc speciale mandatum, præstari posse, c. fin. de iuramento calum. in 6. non tantum in animam suam, sed etiam domini. Quo mandato in certa causa dato, iudex non poterit citare principalem ad iurandum de calumnia, etiam si iustior foret procuratore: fieret enim illi iniuria, si procurator eius non admitteretur. Quanquam ad respondendum particularibus interrogationibus iudicis, aut positionibus dominus citari possit, si procuratore vel iustior vel instructor sit, l. vlt. C. de procurato.

Quis Finis?

Vt via præcludatur calumnijs, c. 1. §. quamuis, in 6. eod. tit. partes à probationibus exonerentur, veritas causæ manifestetur & fraudes euitentur, vel calumniosa petitio defensione legitima refutetur, auth. de his qui ingred. ad appellat. §. fin. colum. §. c. cæterum, ver. ad eliciendam veritatem, & ibi gloss. extr. eod. & speculat. d. loco eod. tit.

Quis Effectus?

Euitatio falsitatis, & p̄sumptio bonæ cōscien-

T 4 tiaz

296 ANALYS. IURIS PONTIFICII
tiae in exercenda vel defendenda lite: cum de pre-
stiti iuramenti veritate quaestionem mouere no-
liceat. Habet enim periurus solum Deum com-
missi periurij ultorem, l. 2. C. de reb. cred. Nisi
post praestationem periurium manifestetur. Quo
casu non tantum diuinæ ultioni subiectus, sed e-
tiam canonicis & legalibus poenis coërcetur, l. si
quis maior, C. de Transact. l. si duo, §. ult. ff. de iu-
reiu. & l. fustibus, C. ex quib. causis infamia irro-
getur, & c. animaduertendum, 22. quaest. 2. Quae
aut poena imponatur de iure Ciuili & Pontificio
vide infr. tit. De crimine falsi, lib. 5. Poena vero
nolentis iurare de calumnia est, vt Actor ab insti-
tuta actione cadat, per sententiam, qua Reus, tan-
quam iniuste conuentus, absoluitur. Reus autem
iurare recusans, cum pro confesso habeatur, co-
demnationem patiatur, c. fin. §. poena, extr. eod. l.
2. §. quod si actor, C. eod. Quod ita intellige: vt ad
imponendam talem poenam requiratur sententia
declaratoria, p. tex. in auth. principales, §. si quis
aut, C. eod. & d. c. fin. in verb. poena eod. Nam si sen-
tentia interlocutoria euentualis, qua iniungitur par-
ti, vt petitum iuramentum calumniae intra certum te-
pus, sub poena non iuratis, praestet purificata sit, tunc
sequitur diffinitiuam declaratoria, quae est, quo ad
actorem contumacem, absolutoria, quo ad Reum
verò, condemnatoria. Quid, si pars purificata
iam euentuali sententia ante declaratoriam sen-
tentiam, moram purgare, iuramentumque petitum
praestare velit, an admittatur? Et cum ista poena
non ipso iure irrogetur, sed sententiam declara-
toriam requirat, ad purgationem morae, vsque ad
pronuntiationem huius sententiae declaratoriae,
com-

communiori Doctorum opinione admittitur, Socin. in c. fin. de iuram. calum. Nam ius aduersarij deterius factum esse non censetur, donec sententia feratur, cum & hæc contumacia in non iurando ficta potius, quàm vera sit, per text. in l. a. lia, C. de his quib. vt indig. & l. Papinianus, §. meminisse, ff. de inofficiof. testamento.

Quæ Affinia?

Iuramentum de malitia, & iuramentum de veritate dicenda. Quid vtrunque sit? supr. dixi. Differt autem iuramentum malitiæ, à iuramento calumniæ. 1. Quòd iuramentum de calumnia vitanda, regulariter præstetur post litis contestationem, c. literas, extr. de restitut. spoliat. c. in causis, extr. de testib. & c. cum dilecti, extr. de elect. Iuramentum autem de malitia, ante & post litis contestationem, c. cum dilecti, extr. de elect. 2. Iuramentum calumniæ tantum semel ad totam causam præstatur: Iuramentum malitiæ toties, quoties aliquid dici, vel fieri malitiosè, præsumitur. 3. Per istud prouidetur, ne quid calumniosè fiat, in tota lite: per hoc verò, ne, quod petitur, vel proponitur, in quo suspectus proponens habetur, malitiosè petatur, vel proponatur. 4. Illud regulariter locum habet tantum, vbi agitur de rebus prophanis & temporalibus: hoc autem vbi tam de prophanis, quàm Ecclesiasticis agitur. 5. Differunt, quòd iurare recusans de calumnia, si Reus sit habeatur pro confesso, si Actor causa cadat. Sed recusans iurare de malitia puniatur pœna iudicis arbitraria, per regulam quoties pœna certa à lege non est expressa & determinata,

nata, tunc officio iudicis arbitrariam, siue extraordinariam imponendam esse, l. 1. §. expilatores, ff. de effract. & Bartol. ibid. c. de causis, §. fin. extr. de off. deleg. Nam licet in c. penult. §. fin. extr. eod. huius iuramenti de malitia mentio fiat, tamen nulla pœna exprimitur, quæ quidem certa & expressa est in iuramento calumniæ, cap. fin. §. fin. eod. Attamen illa pœna, ad hoc iuramentum malitiæ referri nequit, cum pœnæ sint restringendæ, cap. in pœnis, de reg. iur. in 6. Sed opinionem Socini secutos esse dominos Assessores Camerae, tradit And. Geyl. obseruat. 87. lib. 1. obser. pract. putantis, quòd respectu illius articuli, super quo pars petit iurari de malitia recusans, habeatur pro confesso, & quòd articuli Actoris, vel exceptiones Rei, non debeant recipi, neque à iudice attendi, etiam si releuantes sint, si de malitia per sententiam iurare iussus, nolit iurare.

Differt etiam à iuramento de veritate dicenda iuramentum calumniæ: 1. Præstatur enim hoc in ciuilibus & pecuniarijs, c. cum causam, extr. eod. illud verò in spiritualibus, & illis annexis, cap. literas, extr. eod. 2. In hoc responderetur de credulitate, sed in illo non, nisi de scientia quâ scit, cap. hortatur, 3. quæst. 9. 3. Hoc continet multa capitula, illud vnum solum. 4. In hoc non datur dilatio: secùs in illo, tit. tot. ff. de interrog. act. Plures differentias notat Spec. eod. tit. §. est autem, lib. 2. par. 2. quæ tamen vsu fori non probantur.

Quæ

Quæ Pugnantiæ?

Omnis generis fallitates, vt sunt periurium, mendacium, præuaricatio, &c. quæ quid sint, infr. lib. 5. traditur.

AXIOMATA ET SENTENTIAE.

Iuramentum in principali causa præstitum, ad omnia, quæ postea accidunt, vel emergunt, extenditur, c. fin. extr. eod.

Ante litem contestationem quis non dicitur agere, sed agere velle.

Iuramentum, si omissum sit, poterit quandoq; ante sententiam exigi.

Reus excipiendo fit Actor.

Si de calumnia, seu de veritate dicenda, in primo litem exordio non iuretur, poterit postmodum in qualibet parte iurari: cum huiusmodi iuramenta præstari ab initio, de substantia ordinis iudiciarij non existat, cap. 1. eod. in 6.

Propter omissum tacite in tota causa iuramentum calumnia, iudicialis processus, alias factus legitime, non est nullus, nec etiam annullandus, d. cap. 1. §. propter, eod. in 6.

In criminalibus, propter calumniã di frequentiam, tã de malitia, quàm calumnia, iurandũ est, d. c. 1. §. quamuis, eod. in 6.

Iudex, quoties sibi videtur, exigit iuramentum malitia, etiamsi de calumnia, vel veritate iuratũ sit, c. in appellationis, §. in omnibus, eod. tit. in 6.

Sacramenti timore contentiosa litigantium instantia compefcitur.

Iura.

Iuramentum calumnie non tantum in prima instantia, sed etiam in causa appellationis prestandum est, c. 2. eod. tit. in 6.

DE DILATIONIBVS.

Titulus VIII.

Continuatio.

Iuramento, de calumnia, præstito, litigatores non præsumuntur, animo differendi negotij, sed bona fide, inducias petere: non iniuria igitur iudex, vel iubente lege, vel æquitate suadente, causaque cognita, eas concedit, cap. vlt. §. à iudice, 3. quæst. 3.

Quid est Dilatio?

Dilatio est, temporis interuallum, ad faciendum actum iudicalem à lege vel iudice cōcessum, vel moderatum, c. 1. 2. & 3. extr. eod.

Quoruplex Dilatio?

Alię sunt iudiciales, alię extraiudiciales. Quarum species multæ recensentur & explicantur per Specul. lib. 2. par. 1. tit. de dilat. §. experiundo-riæ, & Hostien. §. quot sint, eod. Et aduerte, quòd ferè indifferenter omnes dilationes siue à iudice, vel à lege dentur, (quia & prætor tempus lege datum, inspecta qualitate negotij, utilitate vel necessitate partium, producit & arctat,) ex causa arbitrariæ reddantur, c. vltim. extr. de transact. cap. si ægrotans, 5. quæst. 3. & c. si Episcopus, 3. quæst. 2.

Quæ